

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ
สู่การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

: กรณีศึกษาโครงการเหมืองแร่โพแทช จังหวัดอุดรธานี

ผศ.ดร.อัจฉรา จินวงษ์

อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตร

สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ
:กรณีศึกษาโครงการเหมืองแร่โพแทช จ.อุดรธานี

โครงการเหมืองแร่โพแทช จังหวัดอุดรธานี

- บริษัท APPC ได้รับอนุญาตพิเศษสำรวจพบแร่ซิลิไนต์ แหล่งอุดรเหนือ-ใต้
- ปริมาณ 302 ล้านตัน
- มีความสมบูรณ์มาก 23.5%K₂O
- ชั้นแร่มีความหนา 3.8 เมตร
- ที่ระดับความลึก 300-380 เมตรจากผิวดิน
- กำลังผลิตแร่ 6000 ตัน/วัน
- พื้นที่เหมืองใต้ดิน ครอบคลุม 40 ตร.กม./20 หมู่บ้าน
- พื้นที่โรงงานแยกแร่ 2000 ไร่

โครงการเหมืองแร่โพแทช จังหวัดอุดรธานี

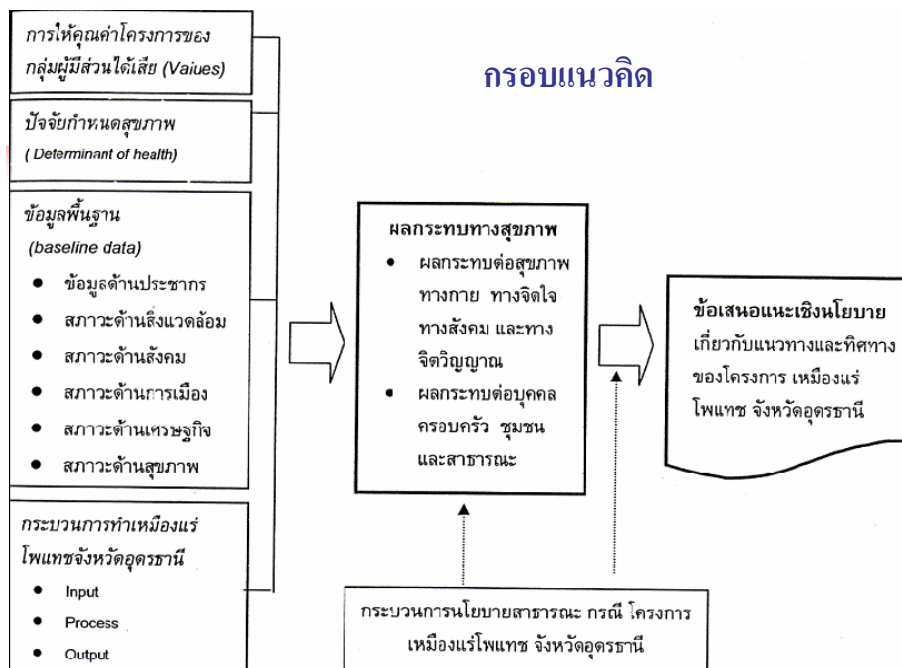
- ทำเหมืองแบบช่องทางสลับค้ำยัน
- ชุดอุโมงค์ลึก 300 เมตร
- ปริมาณหางแร่(เกลือ NaCl)
- จำนวน 2-4 ล้านตัน/ปี
- กองในบริเวณโรงงาน ขนาดกองสูง 40 เมตร กว้าง 226,000 ตรม.
- ปูพื้นด้วยพลาสติก(HDPE) ป้องกันน้ำเกลือซึม ด้านบนไม่มีอะไรคลุม
- ปัจจุบันขายหุ้นให้ บ.อิตาเลียน-ไทย

เหตุปัจจัย/แรงจูงใจในการดำเนินงาน HIA

- มีความสนใจ อยากเรียนรู้ในกระบวนการ HIA
- อยากมีส่วนร่วมในกระบวนการนโยบายสาธารณะ
- ข้อมูลเกี่ยวกับการทำเหมืองที่ได้รับทราบมาไม่มีความชัดเจน ทำให้ต้องการค้นหาคำตอบในเชิงทฤษฎี/วิชาการ ถึงผลกระทบ ต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น
- มีความสนใจ/มีความต้องการร่วมกันในการปกป้องเมืองอุดรธานี

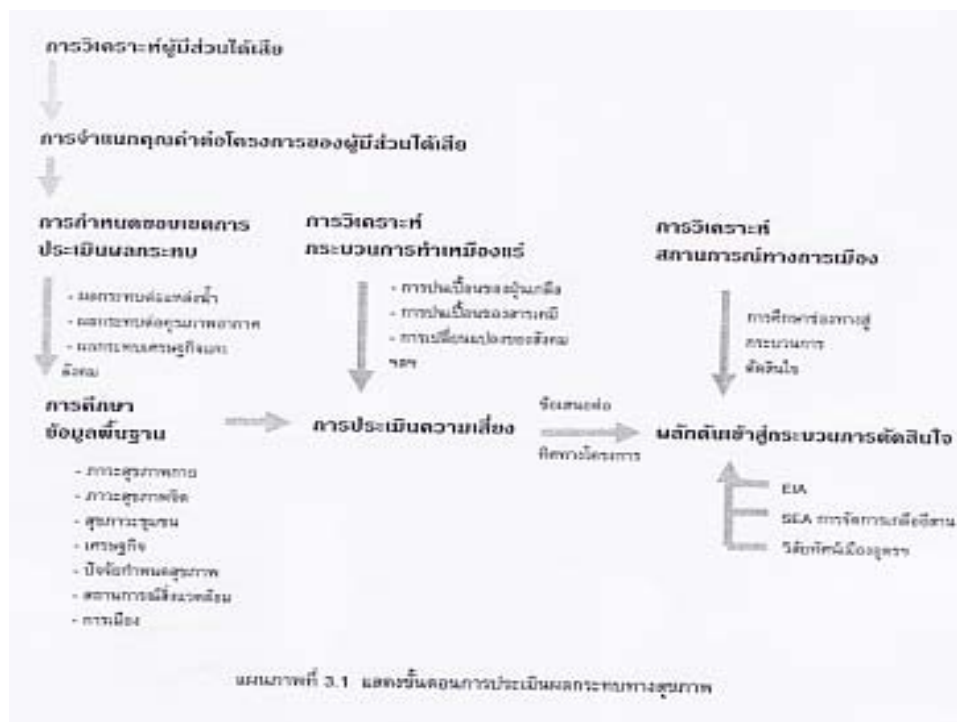
บุคคลที่เป็นกลุ่มริเริ่ม ผู้นำในการทำ HIA

- ภาคประชาชน : ประชาชนในหมู่บ้านที่เป็นพื้นที่ตั้งของเหมืองแร่โพแทช
- ภาคองค์กรเอกชน : กลุ่มนิเวศน์วัฒนธรรม/อนุรักษ์/เกษตรอินทรีย์
- ภาควิชาการ : ม.ราชภัฏอุดรธานี (สิ่งแวดล้อม/สาธารณสุขศาสตร์)
 - : วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีอุดรธานี
 - : โรงเรียนอุดรพิทยานุกูล
- ภาคราชการ : บุคลากรจาก สสจ.อุดรธานี/สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค 9
- ภาคการเมือง : นักการเมืองท้องถิ่น (สท.)

ขั้นตอนการดำเนินงาน HIA

- การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
- การวิเคราะห์การให้คุณค่าโครงการของกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย
- การกำหนดขอบเขตของการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ
- การศึกษาข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง
- การวิเคราะห์กระบวนการทำเหมือง
- การประเมินความเสี่ยง
- การวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้อง
- การผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การวิเคราะห์กลุ่มผู้มีส่วน ได้เสีย	บุคคล/กลุ่ม/ภาคี/เครือข่าย ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทำ เหมืองแร่โพแทช (ก่อน- ระหว่าง-สิ้นสุดโครงการ) ได้แก่ หน่วยงาน/องค์กร ภาครัฐ เอกชน นักวิชาการ และ ภาค ประชาชน	1. ศึกษาจากเอกสาร 2. จัดทำร่างการวิเคราะห์ ผู้มีส่วนได้เสียเสนอต่อ ที่ ประชุม 3. ตรวจสอบความ ครบถ้วนครอบคลุมของผู้มี ส่วนได้เสียโดยการระดม สมอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การให้คุณค่าโครงการ	คุณค่าทางบวกด้านต่าง ๆ อันเกิดจากโครงการ	การประชุมระดมสมองของ ผู้มีส่วนได้เสีย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การกำหนดขอบเขตของการ ประเมินผลกระทบทาง สุขภาพ	-ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (แหล่งน้ำ/อากาศ/ดิน) -ผลกระทบต่อเศรษฐกิจ -ผลกระทบต่อสังคม -ผลกระทบต่อสุขภาพของบุคคล/ครอบครัว/ชุมชน/สังคม	การประชุมระดมสมองของ ผู้มีส่วนได้เสีย (ผู้แทนจาก 5 ส่วน คือ ประชาชน รัฐ เอกชน วิชาการ การเมือง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน	-ข้อมูลทั่วไป -ข้อมูลพื้นฐานด้าน สาธารณสุขของจังหวัดอุดร -ข้อมูลสถิติสาธารณสุขที่สำคัญ (สถานะสุขภาพทางกาย/จิต) -ข้อมูล จปฐ. -ปัจจัยกำหนดสุขภาพ	1. ข้อมูลทุติยภูมิจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2. ข้อมูลปัจจัยกำหนดสุขภาพและข้อมูลสถานสุขภาพทางกาย/จิต ใช้ข้อมูลปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การวิเคราะห์กระบวนการทำ เหมือง	-ความเป็นมาของโครงการ -กระบวนการทำเหมืองแร่ (เทคนิคการทำเหมือง/ สารเคมีที่ใช้/เชื้อเพลิง/ พลังงาน/การใช้น้ำ) -การจัดการกองหางแร่ -การขนส่งผลิตภัณฑ์	ใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบทาง สิ่งแวดล้อม โครงการเหมือง แร่โพแทช

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การประเมินความเสี่ยงทาง สุขภาพ	-การปนเปื้อนของฝุ่นเกลือ -การปนเปื้อนของสารเคมี ในการแต่งแยกแร่ -การปนเปื้อนของแหล่งน้ำ ผิวดิน/ใต้ดิน -การแย่งชิงน้ำ -มลภาวะทางอากาศ -การเปลี่ยนแปลงของสังคม	.ข้อมูลทุติยภูมิ เช่น -รายงาน EIA -โครงการที่เกี่ยวข้อง -ข้อมูลจากศูนย์ทรัพยากร น้ำบาดาล (สำนักงาน สิ่งแวดล้อม/แผนที่ทหาร/ ภาพถ่ายดาวเทียม/จอปร. เป็นต้น)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การวิเคราะห์นโยบายที่เกี่ยวข้อง	นโยบายที่เกี่ยวข้อง -นโยบายด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของประเทศ -นโยบายการจัดการเกลืออีสาน -นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด	ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งต่าง ๆ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนในกระบวนการHIA	ประเภทของข้อมูล	วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล/ แหล่งข้อมูล
การผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ	ข้อมูลเกี่ยวกับช่องทางต่าง ๆ ที่จะสามารถนำเสนอประเด็น/ผลักดันเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจเชิงนโยบาย (หน่วยงาน/เวที/บุคคล)	การประชุมระดมสมองของทีมงาน และ การเสนอแนะของที่ปรึกษา

คุณค่าทางบวกของโครงการ	ข้อเสียของโครงการ
-สร้างรายได้ให้ประเทศ ท้องถิ่น -ให้โอกาสคนได้ทำงานในเมือง/มีอาชีพหลากหลาย -มีเงินทุนหมุนเวียนในท้องถิ่น -มีการพัฒนาสาธารณูปโภค -มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีการทำเหมืองแก่คนไทย -ลดการนำเข้าปุ๋ย -มีการรวมตัวของภาคประชาสังคมในอุดรร่วมพัฒนานโยบายสาธารณะ	-มีผลกระทบต่อสุขภาพ 4 มิติ -ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ดินเค็ม/เสียคุณภาพ/น้ำเค็ม/น้ำเสีย/อากาศเสีย) -ทำให้เกิดการทรุดตัวของแผ่นดิน -การแย่งชิงน้ำจากภาคเกษตร -ชุมชนแตกแยก -ความเชื่อ ค่านิยม วัฒนธรรมท้องถิ่นเปลี่ยนแปลงไป -มีผลต่อผู้ประกอบการเกลือรายย่อย

ความหมายของสุขภาพในมุมมองของชาวบ้าน

สุขภาพดี หมายถึง “การอยู่ดี มีแสง” การมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี ในน้ำมีนา ในนามีข้าว ได้ทำนา และรับประทานอาหารพื้นบ้านที่มีตามธรรมชาติ มีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ ได้ไปทำบุญที่วัด คนในชุมชนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เอื้ออาทรกัน ไม่ต้องการมีเงินมากๆ เพราะ เงินทำให้ชุมชนแตกแยก ต้องการมีรายได้พอประมาณที่พอจะทำให้ดำรงชีวิตอยู่ได้

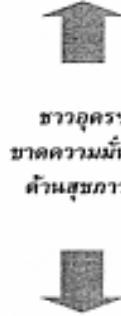
ปัจจัยกำหนดสุขภาพ

- ปัจจัยด้านตัวบุคคล
- ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ
- ปัจจัยด้านการศึกษา
- ปัจจัยด้านสังคม
- ปัจจัยด้านระบบบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข
- ปัจจัยด้านการเมือง
- ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

สิ่งที่พบจากการดำเนินงาน HIA

มิติทางจิตใจ เกิดความเครียด ความวิตกกังวลเนื่องจากวิถีชีวิตเปลี่ยนแปลง เกิดความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับบริษัท ระหว่างสมาชิกในชุมชน ระหว่างแรงงานที่จะเข้ามาใหม่กับชุมชนเดิม ความขัดแย้งระหว่างกันในครอบครัวเนื่องจากมีคนที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยกับโครงการ เกิดความหวาดระแวงจากการเปลี่ยนแปลงสังคม

มิติทางสิ่งแวดล้อม เกิดโรคต่าง ๆ เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ จากฝุ่นผงมือ ไอเก๊ตมือ ฝุ่นละออง เกิดโรคไตจากการรั่วซึมของแก๊สคลอรีนสูง น้ำ เกิดอุบัติเหตุจากการทำมาในเหมือง จากการจราจรที่คับคั่งมากขึ้น อันตรายจากสารพิษที่ไร้ในกระบวนการทำเหมืองแร่ การเกิดโรคระบาดจากการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคม การอพยพย้ายถิ่น และแรงงานต่างถิ่น ฯลฯ

มิติทางสังคม ชุมชนดั้งเดิมลดลง วิถีชีวิตไม่มีความพร้อมในการตรวจสอบโรงงานอุตสาหกรรมและคุณภาพของระบบบริการสาธารณสุข โดยขาดบุคลากร เจ้าหน้าที่ สถานที่ ในมาตรการสาธารณสุข มีผลกระทบต่อการชีพยภพ เกิดการแบ่งชิงน้ำระหว่างโครงการและประชาชน ฯลฯ

มิติทางจิตวิญญาณ วิถีชีวิตและวัฒนธรรมเดิมเปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อที่เคยยึดเหนี่ยวหายไป กลายเป็นวิถีชีวิตแบบอุตสาหกรรม

กองทางแร่ ผุ่นเกลือโพแทชและสารเคมีตกค้างจากกระบวนการแต่งแร่

การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน

- ใช้กลวิธีการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่หลากหลาย
- มีการจำแนกกลุ่มเป้าหมายออกเป็นกลุ่มๆ
- กลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่มมีลักษณะ/บทบาท/ระดับของการมีส่วนร่วมแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอน
- ใช้การสื่อสารสาธารณะ (แนวดิ่ง/แนวนอน)
- จัดเวทีสาธารณะที่ส่วนกลาง/ภาคอีสาน/จังหวัดอุดรธานี
- เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อที่มีในชุมชน
- ใช้สื่อบุคคล

เวทีสาธารณะเสนอประเด็นเรื่อง HIA เมืองแร่โพแทช

การประชุมสัมมนา โครงการเมืองแร่โพแทช จังหวัดอุดรธานี : ปัญหาและแนวทางแก้ไข

(29 มีนาคม 2546 ที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

การประชุมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเรื่องโครงการเมืองแร่โพแทช จ.อุดรธานี : การประเมินผลกระทบทางสุขภาพแนวทางการประยุกต์ใช้ในสังคมไทย (17-18 พฤษภาคม 2546 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี)

ข้อเสนอให้บทวนการดำเนินงาน EIA ใหม่ เนื่องจากมีข้อสังเกต 26 ประการ
การประชุมสมัชชาสุขภาพภาคอีสาน ที่ จ.สกลนคร

ข้อเสนอเกี่ยวกับการดำเนินงาน HIA
การประชุมสมัชชาสุขภาพแห่งชาติ (8 - 9 สิงหาคม 2546)

ข้อเสนอเกี่ยวกับการดำเนินงาน HIA
การศึกษาศักยภาพกำหนดสุขภาพ

ความขัดแย้งในชุมชน- -ชะลอ/ปรับเปลี่ยนการดำเนินงาน
Comprehensive HIA

การนำข้อมูลเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร

- ทีมงานได้มีการระดมสมองเพื่อช่วยกันคิดหาช่องทางการนำเสนอข้อมูลต่อผู้เกี่ยวข้องเพื่อเข้าสู่กระบวนการตัดสินใจ
- มีการหารือที่ปรึกษาของโครงการ
- ใช้ทั้งวิธีการที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ
- มีการนำเสนอข้อมูลการดำเนินงานโครงการต่อผู้เกี่ยวข้องเป็นระยะ ๆ อย่างต่อเนื่องและเสนอข้อมูลเมื่อเสร็จโครงการ (รมต./สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ/กระทรวงสาธารณสุข/ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นต้น)

ผลที่ได้จากการดำเนินงาน/คุณค่าของการใช้ HIA

- หน่วยงาน/ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้บทเรียนและมีความตระหนักมากขึ้น ในการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ
- ทำให้คนอุดรมีการรับรู้/ความรู้/ความเข้าใจเกี่ยวกับHIA มากขึ้น
- มีการขยายขอบเขตการดำเนินงาน HIA ไปยังเรื่องอื่น ๆ
- กระบวนการHIA ช่วยเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของคนในสังคมอุดรธานี
- กระบวนการ HIA ช่วยในการเสริมสร้างพลังอำนาจและก่อให้เกิดความเข้มแข็งของภาคประชาสังคมในพื้นที่

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

- ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากรในการดำเนินโครงการจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข กรมอนามัย หน่วยงานอื่น ๆ
- ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย
 - นักวิชาการในส่วนกลาง (ม.เกษตรศาสตร์, ม.มหิดล, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรมอนามัย, แผนงาน HPP-HIA)
 - นักวิชาการส่วนภูมิภาค (ม.ขอนแก่น)
- จังหวัดอุดรธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีทุนทางสังคม ทุนทางปัญญา ด้านต่าง ๆ มากพอสมควร

ปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินงาน

- หัวหน้าโครงการ/ทีมคณะทำงานที่เข้มแข็ง การบริหารจัดการโครงการที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความคล่องตัว ยืดหยุ่น
- หน่วยงานราชการ/องค์กรเอกชนในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานในเรื่องที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถสนับสนุนข้อมูลในการทำ HIA
- ได้รับการมีส่วนร่วมจากชุมชนเป็นอย่างดีในทุกกระบวนการ/ขั้นตอนของ HIA
- มีสมาชิกในทีมงานเป็นคณะทำงานศึกษาติดตามผลกระทบและประชาสัมพันธ์โครงการเหมืองแร่โพแทชของจังหวัดอุดรธานี

ถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

- ควรให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลกระทบตั้งแต่เริ่มต้น จึงจะสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจ ช่วยลดการต่อต้าน/ความขัดแย้ง

ถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

- ควรมีการคิดนอกกรอบบ้าง ซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นความหลากหลายทางความคิด มิติต่าง ๆ ในภาพกว้าง ส่งผลให้ได้ข้อมูลประกอบการประเมินผลกระทบที่มีความครอบคลุม ครบถ้วน

ถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

- ในกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้อง/ประชาชนในพื้นที่ ทำให้มีความเข้าใจมิติด้านอื่น ๆ ของความเป็นมนุษย์ ที่ไม่ได้มองสุขภาพว่าเป็นแค่เรื่องของความเจ็บป่วย แต่หมายถึง “ความอยู่ดี มีแสง” เป็นการมองสุขภาพแบบองค์รวมที่มีความสมดุลในทุกมิติ (กาย/จิต/สังคม/สติปัญญา) และเป็นเรื่องที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระบบอื่น ๆ เช่น มิติด้านสังคม วัฒนธรรม

ถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน

- การบริหารจัดการโครงการที่ดี มีประสิทธิภาพ ทำให้การดำเนินงานมีความคล่องตัว มีความยืดหยุ่น มีการประสานงานทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยใช้ความสัมพันธ์แบบส่วนตัว ช่วยให้การดำเนินงานง่ายขึ้น โครงการจึงประสบความสำเร็จ

ปัญหาอุปสรรค

- ความขัดแย้งทางความคิดของคนในพื้นที่ ก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทำให้ทีมงานที่เข้าพื้นที่ในระยะแรกต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจ ความน่าเชื่อถือ ไว้วางใจ และต้องมีการปรับเปลี่ยนกลวิธีการทำงานบางประการ
- เรื่องโครงการเหมืองแร่โพแทช ถือเป็นประเด็นร้อน ทำให้บางหน่วยงานไม่กล้าส่งบุคลากรในสังกัดเข้าร่วมประชุมในโครงการ

ปัญหาอุปสรรค

- โครงการไม่มีข้อมูลเชิงลึกทางด้านเทคนิควิชาการ บางเรื่องที่ต้องการผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น การศึกษาเชิงลึกในมิติด้านเศรษฐศาสตร์ พืชวิทยาของสารเคมีในกระบวนการทำเหมือง

ข้อเสนอแนะต่อทิศทางของโครงการ

■ ควรยุติโครงการ เนื่องจาก

1. หลักการ/เป้าหมายของโครงการไม่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศในระดับต่าง ๆ เช่น
 - กระบวนทัศน์ด้านสุขภาพของประชาชนในพื้นที่
 - แนวคิดการปฏิรูประบบสุขภาพ
 - แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10
 - ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองเกษตรอินทรีย์
2. พื้นที่ขอประทานบัตรอยู่ในเขตชุมชน เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่นมากที่สุด
3. หมู่บ้านในพื้นที่โครงการไม่ผ่านเกณฑ์ จปฐ เรื่องมีน้ำสะอาดเพื่อการอุปโภคบริโภคพอเพียง

ข้อเสนอแนะต่อทิศทางของโครงการ

4. จ.อุดรธานียังไม่มีความพร้อมในการรองรับอุบัติเหตุฉุกเฉิน/ความรุนแรงจากการทำเหมือง
 - ไม่มีแผนการผลิต/พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์/สาธารณสุขเพื่อรองรับงานอาชีวอนามัย การควบคุมปัจจัยคุกคาม การควบคุมโรคติดต่อที่มากับแรงงานต่างถิ่น
 - ไม่มีสถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ทางกายภาพ
 - ไม่มีข้อมูลพื้นฐานการเฝ้าระวังทางสิ่งแวดล้อม/สุขภาพ
 - ไม่มีสถานที่รองรับการย้ายถิ่นของประชาชนในกรณีเกิดแผ่นดินไหว

ข้อเสนอแนะต่อทิศทางของโครงการ

- **ทบทวนโครงการ** หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้
 - จัดทำการประเมินผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์เรื่องเกลือ
 - ทบทวนประเด็นเรื่องสัญญา ควรแก้ไขสัญญาให้มีความเป็นธรรม
 - ประกาศยกเลิกรายงานผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมฉบับเดิมและเริ่มต้นกระบวนการ EIA ใหม่ สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
 - จ.อุดรธานีต้องจัดกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดว่าควรจะเป็นไปในทิศทางใด

ข้อเสนอแนะต่อทิศทางของโครงการ

- หากมีการ **ตัดสินใจให้ประทานบัตร** ควรมีแผนการรองรับ ดังนี้
 - มีแผนการผลิต/พัฒนาบุคลากรทางการแพทย์/สาธารณสุขเพื่อรองรับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ทั้งด้านปริมาณและศักยภาพ
 - พัฒนาศักยภาพของสถานบริการ ในด้านเทคโนโลยี เครื่องมือ
 - จัดทำฐานข้อมูลพื้นฐานเพื่อเฝ้าระวัง ติดตามผลกระทบจากการทำเหมืองแร่
 - สร้างระบบการติดตาม ตรวจสอบการทำเหมืองแร่โพแทช ภายใต้การมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย
 - ทุกภาคส่วนต้องมีส่วนร่วมกันกำหนดมาตรการในการเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาสังคมอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
 - จัดตั้งกองทุนชดเชยความเสียหาย

ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาระบบ HIA

- การเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสาร แนวคิด HIA ให้แพร่หลาย
- การพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ทุกระดับ
- การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับ HIA
- การขยายภาคีเครือข่ายการดำเนินงาน HIA
- มีหน่วยงานกลางสนับสนุนการดำเนินงาน HIA
- การวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ /วิจัยเพื่อพัฒนา HIA
- จัดเวทีประชุมสัมมนา นำเสนอผลงาน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ HIA อย่างต่อเนื่อง ทุกระดับ